



Research Institute of
Hawzah and University

Methodology of Social Sciences and Humanities

Journal homepage: <https://method.rihu.ac.ir/>



Original Article

Obstacles to Scientific Theorization by Academic Staff in Iran

Masoud Shari'ati¹ , Mahdi Alizadeh²

1. Assistant Professor, Department of Human Resource Management, Amin University, Tehran, Iran.

masoudshariati970@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Human Resource Management, Amin University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

Alizadehmehdi598@gmail.com

Received: 2025/01/05; Accepted: 2025/01/09

Extended Abstract

Introduction and Objectives: The development and progress of any society in any field, including scientific, cultural, economic, political, and social, has a robust correlation and relationship with the growth and progress of universities in those societies, and universities, as scientific centers, play an important and key role in the production and development of scientific theories. Despite policy recommendations and policymaking regarding the advancement of theorization in Iran, it seems that this phenomenon has not yet developed as it should, and Iranian universities still have weaknesses in this area, which reflects the issues and problems they face. Undoubtedly, as long as there is no complete and comprehensive view of the scope of these issues and concerns, it is impossible to think of solutions to them and work towards resolving them ultimately increasing the capacity for theory construction.

To educate Iran's future generation, it is vital to build theories of social and human sciences, but unfortunately, in the last few decades, no significant and effective theory has been produced at the national level that addresses this issue. The lack of theoretical works that are trend-setting and related to the original values of the Iran's Islamic Revolution causes distortion in practice. The lack of serious attention and diligence in local and national theorization at the university and research center levels causes weak analyses and wrong decisions and policies at the organizational level, and designing weak and ineffective programs at the operational level, the consequences of which will be anarchism in practice and incompetence, and this important weakness and defect in the field of social activities and missions will cause citizens to distrust the efficiency of the organization. The purpose of this research was to identify obstacles to theorization by faculty members of the Iran's universities.

Method: The research method was applied in terms of purpose and is included in the mixed methods in terms of nature. The research strategy was sequential exploratory. In this research design, qualitative data was first collected and analyzed, then quantitative data; therefore, the phenomenon was first scrutinized, and then quantitative data was used to



Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).



Research Institute of
Hawzah and University

Methodology of Social Sciences and Humanities

Journal homepage: <https://method.rihu.ac.ir/>



Original Article

determine the relationships between qualitative data, and qualitative data also created quantitative data. For this purpose, the interview tool was first used to collect the opinions of experts about the obstacles to theorization. The research participants were faculty members of public universities in the humanities who were selected using non-random, purposive, and judgmental sampling methods, and the process continued until theoretical saturation. In the next stage, based on the collected codes, the questionnaire on the obstacles to theorization in the university level was prepared from qualitative interviews and extracted using a quantitative "descriptive-survey" method, and then distributed among 385 members of the university's faculties using a cluster random method according to the Cochran's (1977) formula to determine their opinion on the importance of each item. In the qualitative part, the thematic analysis method was used to count the codes, and in the quantitative part, the Friedman test was used for expressive ranking. Furthermore, to increase the credibility and validity of research findings, triangulation as a qualitative research strategy (using multiple datasets, methods, theories, and/or investigators to address a research question), receiving feedback from the research participants, and providing a detailed description of the phenomenon under study to the participants were used.

Results: In general, in the qualitative section, after conducting 15 interviews and analyzing the interviews, 218 basic codes, 45 organizing codes, and 4 comprehensive codes were identified. The comprehensive codes include: 1) Individual competencies of the theorist (in this code, the issues were as follows: weak scientific and theoretical foundation and lack of specialized knowledge, not following scientific discussions related to the specialized field and not participating in relevant scientific and specialized communities, lack of skills in scientific criticism of theories, weak scientific courage, superficial, one-dimensional and uncreative minds of professors, vagueness of scientific concerns and lack of organizational and knowledge issues throughout scientific and educational life, low self-confidence and self-deprecation among professors, self-interest and selfishness, and bad professional ethics), 2) Organizational culture (absence of a proper atmosphere for discussion at the university level, the dominance of a hierarchical and commanding culture in the organization, lack of intellectual freethinking discussion among professors due to organizational positions; faculty can set the stage for facilitating difficult dialogues through the creation of a supportive culture, supremacy of bureaucracy in the field of science, dominance of hierarchical values and obedience over boldness and risk-taking at the level of faculty members), 3) University management and leadership (lack of a proper plan and strategy for leading the universities' human, scientific, and intellectual capital, lack of a proper motivation system to encourage professors to theorization, lack of a scientific, comprehensive, and long-term plan for the university's theoretical and research areas, lack of involvement and participation of professors in real and objective issues) and 4) knowledge systems and processes (lack of an executive mechanism for developing and deepening theorization in the university, weak interaction and communication with national and international universities and scientific institutions, lack of an intelligent structure for transforming organizational experiences into scientific theories, lack of active and subject-oriented research centers and think tanks).

Discussion and Conclusions: Theorization goes through a difficult path; therefore, at best, people who have been at the pinnacle of knowledge have been able to produce theoretical propositions and perhaps in some cases have come close to it. The competencies and capacities of individuals allow them to have a precise, correct, and comprehensive understanding and analysis of a phenomenon or problem with self-confidence, motivation, perseverance, and physical and mental vitality. Creating a theory is the product of examining, studying, and thinking deeply and elaborately about the phenomenon under study and conceptualizing it. In addition to individual competencies, a theorist requires



Research Institute of
Hawzah and University

Methodology of Social Sciences and Humanities

Journal homepage: <https://method.rihu.ac.ir/>



Original Article

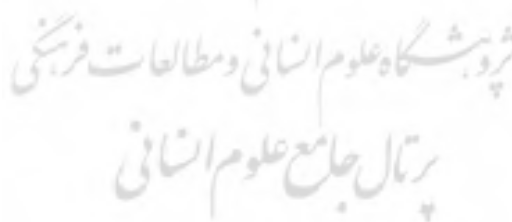
appropriate and encouraging conditions and context for research and study. The findings of this study showed that to encourage theorization in universities, serious attention should be paid to the four dimensions of the theorist's individual competencies, organizational culture, university management and leadership, and knowledge systems and processes. In the dimension of individual competencies, a theorist requires strengthening two psychological and personality foci (self-confidence, teamwork, and creativity and analysis) and a behavioral focus (updating knowledge, participating in scientific circles, and creating an atmosphere for criticism and review). In the dimension of organizational culture, the core values of "democracy, open and free discourse, risk-taking, criticism, and creativity and innovation" should be prioritized in the country's universities. In the dimension of management and leadership, university officials should use their management tools to "encourage and motivate professors, support, and advocacy, research-oriented, and create indigenous knowledge in the country," and ultimately, the country's knowledge systems and processes should move toward intelligence, agility, knowledge integration, and synergy.

Acknowledgements: The researchers consider it necessary to express their deepest gratitude to all the professors who helped them in conducting this research.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest in this research.

Keywords: Theorization, Discourse Culture, Freethinking, Risk-Taking, and Creation.

Cite this article: Masoud Shari'ati & Mahdi Alizadeh. (2025), "Obstacles to Scientific Theorization by Academic Staff in Iran", Methodology of Social Sciences and Humanities, 30(121): 103-122.





Research Institute of
Hawzah and University

روش‌شناسی علوم انسانی

Journal homepage: <https://method.rihu.ac.ir/>



نوع مقاله: پژوهشی

موانع نظریه‌پردازی اعضای هیئت علمی در ایران

مسعود شریعتی^۱، مهدی علیزاده^۲

۱. استادیار، گروه مدیریت منابع انسانی، دانشگاه امین، تهران، ایران.

masoudshariati970@gmail.com

۲. دانشیار، گروه مدیریت منابع انسانی، دانشگاه امین، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

Alizadehmehdi598@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۱۶؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۳۰

چکیده گسترده

مقدمه و هدف: رشد و پیشرفت هر جامعه‌ای در همه زمینه‌ها اعم از علمی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی همبستگی و رابطه بسیار قوی با رشد و پیشرفت دانشگاه‌ها دارد و دانشگاه‌ها به عنوان مراکز علمی نقشی مهم و کلیدی در تولید و توسعه نظریه‌های علمی را دارند. با وجود توصیه و سیاست‌گذاری در زمینه پیشرفت نظریه‌پردازی در کشور، به نظر می‌رسد هنوز این پدیده آن گونه که باید رشد نکرده است و همچنان دانشگاه‌های ایرانی در این زمینه ضعیف بوده‌اند که نشان می‌دهد با مسائل و مشکلاتی مواجه هستند. بی‌تردید تا زمانی که دیدی کامل و جامع از گستره این مسائل و مشکلات وجود نداشته باشد نمی‌توان درباره آنها چاره‌اندیشی کرد و در راستای برطرف کردن آنها و سرانجام افزایش ظرفیت نظریه‌پردازی برآمد. در راستای تربیت نسل آینده کشور ساخت نظریه‌های علوم اجتماعی و انسانی امری حیاتی است که متأسفانه در چند دهه اخیر نظریه شاخص و اثرگذاری در سطح کشور تولید نشده است که به این امر بپردازد. نبود آثار نظری جریان‌ساز و مرتبط با ارزش‌های اصیل انقلاب اسلامی باعث اعوجاج در عمل می‌شود. عدم توجه جدی و اهتمام‌ورزی به نظریه‌پردازی بومی و ملی در سطح دانشگاه و مراکز پژوهشی، باعث سستی تحلیل‌ها و اتخاذ تصمیم‌ها و خط‌مشی نادرست در سطح سازمان و طراحی برنامه‌های ضعیف و غیراثربخش در سطح عملیات می‌شود که پیامدهای آن، آناشیسیم در عمل و بی‌قوارگی در نظر خواهد شد و این ضعف و نقص مهم در عرصه فعالیت‌های و مأموریت‌های اجتماعی باعث بی‌اعتمادی شهروندان به کارآمدی سازمان خواهد شد. هدف این پژوهش شناسایی موانع نظریه‌پردازی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشور است.

روش تحقیق: این تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت در ذیل شیوه‌های ترکیبی (آمیخته) گنجانده می‌شود. استراتژی پژوهش اکتشافی متوالی است. در این طرح پژوهشی، ابتدا داده‌های کیفی و سپس داده‌های کمی گردآوری و تحلیل می‌شود. بنابراین، ابتدا پدیده موشکافی شده و سپس برای تعیین روابط داده‌های کیفی از داده‌های کمی استفاده می‌شود و همچنین، داده‌های کیفی، داده‌های کمی را می‌سازند. بدین منظور در وهله نخست، از ابزار مصاحبه جهت احصای نظرات خبرگان در مورد موانع نظریه‌پردازی استفاده شده است. مشارکت‌کنندگان تحقیق، اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های دولتی در رشته‌های علوم انسانی بوده که به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی - هدفمند و قضاوتی انتخاب شدند و فرایند تا مرحله اشباع نظری ادامه یافت. در مرحله بعد، براساس کدهای احصاشده، پرسش‌نامه موانع نظریه‌پردازی در دانشگاه از مصاحبه‌ها کیفی تنظیم شده و با روش کمی «توصیفی - پیمایشی» استخراج و سپس با توجه به فرمول کوکران به روش تصادفی خوشه‌ای بین ۳۸۵ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه توزیع شده تا نظرشان را درخصوص میزان اهمیت هر یک از گویه‌ها مشخص شود.

در بخش کیفی از روش تحلیل مضمونی جهت احصای کدها و در بخش کمی از روش فریدمن جهت رتبه‌بندی گویا استفاده شده است. همچنین، در راستای اعتباریابی تحقیق از روش‌های زاویه‌بندی (بررسی نظریه‌ها، دیدگاه‌ها و مشارکت‌کنندگان مختلف در پژوهش)، دریافت بازخورد از مشارکت‌کنندگان تحقیق و ارائه شرح مفصل از پدیده مورد مطالعه به مشارکت‌کنندگان استفاده شده است.





Research Institute of
Hawzah and University

روش‌شناسی علوم انسانی

Journal homepage: <https://method.rihu.ac.ir/>



نوع مقاله: پژوهشی

یافته‌ها: به‌طور کلی، در بخش کیفی پس از انجام ۱۵ مصاحبه و تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شده، ۲۱۸ کد پایه، ۴۵ کد سازمان‌دهنده و ۴ کد فراگیر احصا شد. کدهای فراگیر عبارت‌اند از: شایستگی‌های فردی نظریه‌پرداز (ضعف بنیه علمی و تئوریک و بروز نبودن دانش تخصصی، پیگیر نبودن مباحث علمی مرتبط با رشته تخصصی و عدم حضور در محافل علمی و تخصصی مرتبط، نداشتن مهارت نقد علمی نظریه‌ها، نداشتن جسارت علمی، ذهن سطحی و تک بعدی و غیرخلاق استادان، نداشتن دغدغه ذهنی و علمی مشخص و فقدان مسئله‌سازمانی و دانشی در طول زندگی علمی و آموزشی، نداشتن اعتمادبه‌نفس و خودکم‌بینی در بین استادان، منفعت‌طلبی و خودخواهی و نداشتن اخلاق حرفه‌ای)، فرهنگ سازمانی (نبود فضای نقد و گفتگو در سطح دانشگاه، حاکمیت فرهنگ دستوری و سلسله‌مراتبی در سازمان، نبود فرهنگ آزاداندیشی و گفتگو در بین استادان به‌دلیل جایگاه‌های سازمانی، غلبه نگاه بوروکراتیک بر ساحت علم، غلبه ارزش‌های سلسله‌مراتبی و اطاعت‌پذیری بر جسارت و ریسک‌پذیری در سطح اعضای هیئت علمی)، مدیریت و رهبری دانشگاه (نداشتن برنامه و طرح صحیح برای رهبری سرمایه انسانی و علمی و نخبگانی دانشگاه، نداشتن نظام انگیزشی صحیح برای ترغیب استادان به نظریه‌پردازی، نداشتن طرح علمی و جامع و بلندمدت برای حوزه‌های نظری و پژوهشی دانشگاه، درگیر نکردن و عدم مشارکت استادان به مسئله واقعی و عینی) و نظام‌ها و فرایندهای دانشی (نداشتن سازوکار اجرایی برای توسعه و تعمیق نظریه‌پردازی در دانشگاه، ضعف تعامل و ارتباط با دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی کشوری و بین‌المللی، نداشتن ساختار هوشمند برای تبدیل تجربه‌ها سازمانی به نظریه‌های علمی، نبود مراکز پژوهشی و اندیشکده‌ها فعال و موضوع‌محور).

بحث و نتیجه‌گیری: نظریه‌پردازی از مسیری عبور می‌کند که این مسیر، مسیر سختی است؛ از این‌رو در بهترین حالت افرادی که در قله‌های دانش بوده‌اند توانسته‌اند گزاره نظری تولید کنند و شاید در برخی موارد به آن نزدیک شده‌اند. شایستگی‌ها و ظرفیت‌های افراد به آنها این امکان را می‌دهد تا با اعتمادبه‌نفس و انگیزه و پشتکار و نشاط جسمی و روانی فهم و تحلیل دقیقی و صحیح و همه‌جانبه‌ای از پدیده یا مسئله داشته باشند. خلق یک نظریه محصول بررسی، مطالعه و تفکر عمیق و غنی در مورد پدیده مورد مطالعه و مفهوم‌سازی آن است. یک نظریه‌پرداز در کنار شایستگی‌های فردی مستلزم داشتن شرایط و بستر مناسب و ترغیب‌کننده جهت تحقیق و مطالعه است. یافته‌های این تحقیق نشان داد در راستای ترغیب نظریه‌پردازی در دانشگاه‌ها باید به چهار بعد شایستگی‌های فردی نظریه‌پرداز، فرهنگ سازمانی، مدیریت و رهبری دانشگاه و نظام‌ها و فرایندهای دانشی توجه جدی شود. در بعد شایستگی‌های فردی یک نظریه‌پرداز مستلزم تقویت دو محور روانی و شخصیتی (اعتمادبه‌نفس، کار تیمی و خلاقیت و تحلیل‌گری) و محور رفتاری (بروز کردن دانش، مشارکت در محافل علمی و ایجاد فضای نقد و بررسی) می‌باشد. در بعد فرهنگ سازمانی باید در دانشگاه‌های کشور ارزش‌های محوری «دموکراسی، گفت‌وگو، آزادی، ریسک‌پذیری، انتقاد کردن و خلاقیت و نوآوری» در اولویت قرار گیرد. در بعد مدیریت و رهبری باید مسئولین دانشگاه از ابزارهای مدیریتی خود در راستای «ترغیب و انگیزش استادان، حمایت و پشتیبانی، پژوهش‌محوری و خلق دانش بومی در کشور» استفاده کنند و در نهایت نظام‌ها و فرایندهای دانشی کشور باید به سمت هوشمندسازی، چابک‌سازی، یکپارچه‌سازی دانش و هم‌افزایی حرکت کنند.

تقدیر و تشکر: محققان بر خود لازم می‌دانند تا از تمامی استادانی که آنها را در انجام این پژوهش یاری کرده‌اند، کمال تقدیر و تشکر را داشته باشند. تعارض منافع: در این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافع وجود ندارد.

واژگان کلیدی: ماکس وبر، امیل دورکیم، نظم اجتماعی، باورهای جمعی، امر قدسی.

استناد: مسعود شریعتی، مهدی علیزاده (۱۴۰۳)، «موانع نظریه‌پردازی اعضای هیئت علمی در ایران»، مجله روش‌شناسی علوم انسانی، ۳۰(۱۲۱):

ص ۱۰۳-۱۲۲.

۱. مقدمه

نظریه‌پردازی در قلب فرایندهای علمی و ارتباط مراکز علم با جهان پیرامونی قرار دارد و راه و رسمی است که عالمان علوم اجتماعی از طریق آن به تولید و خلق ایده‌ها و پیشبرد علوم می‌پردازند (Jacoby & Jaccard, 2010). دانشمندان و پژوهشگران برای تشریح و تبیین پدیده‌ها باید با انجام مشاهده‌ها و آزمایش‌های دقیق، آنها را در قالب قواعدی خاص گزارش کرده، توضیحی نظام‌مند و منطقی درباره آنها ارائه داده و آنها را پیش‌بینی کنند. این توضیح، تبیین و پیش‌بینی نظام‌مند چیزی است که امروزه آن را به‌عنوان نظریه می‌شناسیم (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹).

به اعتقاد صاحب‌نظران حیات دانش بشری درگرو نظریه‌پردازی است. باوجوداین، شواهد، حاکی از آن است که نظریه‌پردازی در دهه‌های اخیر از نظرها دور مانده است. هرسیج، وضعیت نامطلوب نظریه‌پردازی را مورد نقد قرار می‌دهد و اذعان می‌کند وضعیت نظریه‌پردازی در حوزه علوم انسانی تعریفی ندارد (Hersij, 2011). تحقیقات این حوزه جنبه تکراری به خود گرفته‌اند و بیشتر فعالیت‌های علمی و پژوهشی حوزه علوم انسانی، معطوف به بازآزمایی نظریه‌های موجود است (پورعزت و دیگران، ۱۳۸۸، ص ۵۲). نشریه نیچر، از مراجع معتبر درباره فرایند تولید علم و پایگاه ساینس متریکس^۱، در ارزیابی‌های خود تصریح کرده‌اند که رشد کمی تولید مقالات علمی در ایران با رشد کیفی همراه نبوده است (Noorden, 2010, p.865).

در سال‌های اخیر با وجود تأکیدهای مقام معظم رهبری مبنی بر لزوم ایجاد نهضت تولید علوم اسلامی و نظریه‌های بومی برای حل مشکلات و معضلات کشور و راه‌اندازی کرسی‌های نقد و نظر متأسفانه در حوزه علوم انسانی نظریه‌های مسئله‌محور و مسئله‌گشا مطرح نشده است. این مشکل با شدت و ضعف متفاوت بر تمام دانشگاه‌ها و رشته‌های علوم انسانی سایه افکنده است. رسالت دانشگاه، تربیت متخصصانی است که بتوانند دانش نظری را در محیط عمل پیاده کنند؛ ازاین‌رو ماهیت رشته‌های دانشگاه پیوند بین نظر و عمل است. پرواضح است مجهز شدن به نظریه‌های متناسب با مأموریت‌های سازمان‌ها، نیازمند تولید نظریه‌هایی در حوزه علوم انسانی و اجتماعی است؛ بنابراین باید مساعی محققان و استادان دانشگاه معطوف فهم پدیده‌های مرتبط با امر اجتماعی باشد.

با توجه به ماهیت انقلاب اسلامی و داعیه جهانی آن مبنی بر ساخت جهانی مبتنی بر اندیشه‌های اسلامی - ایرانی، یکی از عرصه‌های مهم این هم‌اوردطلبی، حوزه دانش و نظریه‌پردازی است. دانشگاه‌ها به‌دلیل ماهیت بین‌رشته‌ای علوم موجود در آن می‌توانند بستر مناسبی برای ساخت نظریه و عمل باشد و این بستر مناسب آزمایشگاهی برای میزان صدق نظریه در عمل است. ماهیت بین‌رشته‌ای علوم موجود در دانشگاه‌ها این امکان را به استادان و پژوهشگران می‌دهد تا با طرح ایده‌ها و نظریه‌های خود در بافتار غنی سازمانی، چهارچوب نظریه‌های بدیع را فراهم کنند و در این بستر مناسب، میزان صدق نظریه خود را در عمل آزمایش نمایند.

برای تربیت نسل آینده کشور ساخت نظریه‌های علوم اجتماعی و انسانی امری حیاتی است که متأسفانه در چند دهه اخیر نظریه شاخص و اثرگذاری در سطح کشور تولید نشده است که به این امر بپردازد. نبود آثار نظری جریان‌ساز و مرتبط با ارزش‌های اصیل انقلاب اسلامی باعث اعوجاج در عمل می‌شود و مجریان را در وضعیت‌های اجرایی دچار سردرگمی در تصمیم‌گیری می‌نماید. همین امر الهام‌بخشی دانشگاه‌های ایران را برای دیگر دانشگاه‌های منطقه و ایجاد مرجعیت علمی در سطح منطقه و جهان با دشواری مواجه می‌کند.

برای رسیدن به این آینده محتمل و ضروری باید الزامات و بایسته‌های یک دانشگاه پیشرو و تولیدکننده، نظریه و گفت‌وگوهای نو و بدیع فراهم شود تا سرمایه انسانی اندیشه‌ورز، با بهره‌گیری از امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مناسب به شکوفایی خود و سازمان و جامعه بپردازند و با ترکیب علم و تجربه دانشگاه در تراز منطقه و جهان را محقق نمایند. رشد و پیشرفت هر جامعه‌ای در همه زمینه‌ها اعم از (علمی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی) همبستگی و رابطه بسیار قوی با رشد و پیشرفت دانشگاه‌ها دارد و دانشگاه‌ها به‌عنوان مراکز علمی نقش مهم و کلیدی در تولید و توسعه نظریه‌های علمی را دارند.

با وجود توصیه و سیاست‌گذاری در زمینه پیشرفت نظریه‌پردازی در کشور، به نظر می‌رسد هنوز این پدیده آن‌گونه‌که باید رشد نکرده است و همچنان دانشگاه‌های ایرانی در این زمینه ضعیف بوده‌اند که نشان می‌دهد با مسائل و مشکلاتی مواجه هستند. بی‌تردید تا زمانی که دیدی کامل و جامع از گستره این مسائل و مشکلات وجود نداشته باشد، نمی‌توان درباره آنها چاره‌اندیشی کرد و در راستای برطرف کردن

آنها و سرانجام افزایش ظرفیت نظریه‌پردازی برآمد.

وجود نظام آموزشی و پژوهشی پویا و کارآمد، منبع تولید ثروت و به تبع آن قدرت برای هر جامعه قلمداد می‌شود. چنانچه نظام علمی و دانشی دارای ساختار و سازوکارهای دقیق و منظم و معطوف به اهداف متعالی بشری و الهی باشد، جریان حیات طیبیه و عزتمندانه را در جامعه تضمین می‌کند. یکی از کارکردهای مهم نظام دانشگاهی و علمی توانایی آن در ساخت و توسعه نظریه‌های علمی است: نظریه‌پردازی امری اتفاقی نیست؛ بلکه یک فرایند مسئله‌محور، چندبعدی، طولانی و توان‌فرساست که نیازمند ایجاد ساختارها و زمینه‌های مختلف نرم‌افزاری و سخت‌افزاری می‌باشد. نظریه‌های علمی در سطح کلان و خرد، توانایی توصیف، تبیین، تفسیر، پیش‌بینی، ارزشیابی و کنترل مسئله و مسائل انسانی را دارند. از این‌رو، توان حل مسئله اهمیت دوچندان برای اندیشمندان دارد.

عدم توجه جدی و اهتمام‌ورزی به نظریه‌پردازی بومی و ملی در سطح دانشگاه و مراکز پژوهشی، باعث سستی تحلیل‌ها و اتخاذ تصمیم‌ها و خط‌مشی نادرست در سطح سازمان و طراحی برنامه‌های ضعیف و غیراثربخش در سطح اجرا می‌شود که پیامدهای آن، آناارشیسم در عمل و بی‌قوارگی در نظر خواهد شد و این ضعف و نقص مهم در عرصه فعالیت‌ها و مأموریت‌های اجتماعی باعث بی‌اعتمادی شهروندان به کارآمدی سازمان‌ها خواهد شد. اهداف این پژوهش، شناخت موانع نظریه‌پردازی اعضای هیئت علمی دانشگاه است.

۲. مبانی نظری

مأموریت اصلی پژوهشگران در آکادمی‌های حرفه‌ای مدیریت و علوم اجتماعی، از یک سو انجام تحقیقاتی است که دانش را به یک رشته علمی بهبود بخشد و از سوی دیگر، به کاربردن آن دانش در عملکرد مدیریت به عنوان یک حرفه است. برای انجام این کار، باید تحقیقات خود را طوری طراحی کنیم که درک نزدیکی از مشکلات عملی پیشروی این حرفه ارائه دهد (Van de Ven, 1989, p.488). نیاز به ساخت و غنی‌سازی نظریه‌هایی که قادر به انعکاس واقعیت پیچیده، چندوجهی و چندسطحی باشند، به طور فزاینده‌ای در ادبیات احساس می‌شود (Silenskyte & Smale, 2021, p.510).

عمده‌ترین وظیفه اندیشمندان در هر حوزه علمی، ارائه رهنمودهایی برای ارتقای مستقیم یا غیرمستقیم کنش انسان‌ها و سازمان‌هاست. این رهنمودها حاصل تجربه ذهنی یا عملی افرادی است که کم‌وبیش تجربه را با قضاوت ذهنی پیوند داده‌اند. در زبان دانشگاهی این رهنمودها را نظریه نام‌گذاری کرده‌اند. حال این نظریه‌ها ممکن است در سطوح مختلفی ارائه شود: سطح فرد، گروه، تیم، سازمان، صنعت، ملت، کشور، منطقه و جهان. اندیشمندان برای تدوین این تئوری‌ها، رویکردها، استراتژی‌ها، فلسفه‌ها، شیوه‌ها، ابزار و فنون مختلفی ارائه کرده‌اند. هر اندیشمندی براساس پارادایم شخصی و علمی خود و شرایط محاط بر خود، با روش‌شناسی خاصی کار می‌کند. به دیگر سخن، هر اندیشمندی با هستی‌شناسی، شناخت‌شناسی، روش‌شناسی و انسان‌شناسی خاصی فرایند نظریه‌پردازی را طی می‌کند. مقایسه این روش‌شناسی‌ها خود مستلزم نوعی روش‌شناسی است. روش‌شناسی تطبیقی راهی است برای شناخت شباهت‌ها و تفاوت‌های این روش‌شناسی‌ها. در این مقایسه با بررسی اجمالی چهار روش‌شناسی برجسته در امر تئوری‌پردازی در حوزه رشته‌های کاربردی از جمله مدیریت، شباهت‌ها و تفاوت‌های آن را مشخص و رهنمودهایی ارائه خواهد شد (دانایی فرد، ۱۳۸۸، ص ۱۷۵).

ضرورت تفکر درخصوص روش‌های جدید نظریه‌پردازی را برای درک سازمان‌های معاصر عنوان نمودند که امروزه پیچیده‌تر، پویاتر و پراکنده‌تر از قبل هستند. لازم است دید سیستمی از عملکرد متمرکز بر طیف وسیع‌تری از ذی‌نفعان و تحقیقات راهگشا ایجاد شود. از دهه ۱۹۶۰، محققان توجهی ویژه به این موضوع داشته‌اند که یک نظریه چگونه باید یا نباید باشد. با وجود این، تمایز بین نظریه به عنوان یک محصول و نظریه‌پردازی به عنوان یک فرایند، کمتر مورد بحث قرار گرفته است. نظریه‌پردازی فرایندی است که برای تولید یک نظریه انجام می‌شود (Aguilar, 2021, p.247).

تحقیقات علمی دانشمندان از یک سو موجب ارتقای آگاهی و دانایی انسان است و از طرفی به رفع مشکلات انسان و جامعه انسانی در سطح کلان کمک می‌کند. پس تحقیقات علمی در پاسخ به مسائل انسان و جوامع انسانی ظهور کرده، توسعه می‌یابد و در قالب تحقیقات بنیادی، توسعه‌ای و کاربردی به جامعه انسانی عرضه می‌شوند. هدف از تحقیقات علمی، طراحی ساختارهای اجتماعی براساس مبانی علمی و نیز تربیت اجتماعی انسان‌ها در آن ساختارهاست تا انسان‌ها به هر طریقی (دانش عامه) اقدام به پاسخگویی به مسائل خود نکنند. به عبارتی،

تحقیق، فرایند مسئله‌یابی و حل مسئله است که خود دربرگیرنده تصمیم‌سازی است؛ یعنی فرایند تصمیم‌سازی در نتیجه تهیه پاسخ مسئله مطرح می‌شود. پس تصمیم‌سازی معتبر و علمی، نشان از فعال بودن تحقیقات علمی در جامعه است. تحقیقات علمی شامل مجموعه‌ای از مراحل و عناصر سازمان‌یافته مورد اجماع اندیشمندان است که به منزله یک سیستم در خدمت تحقیقات علمی قرار دارد (ایمان، ۱۳۹۴).

مطالعات سازمانی به صورت پارادایمیک دارای تکیه‌گاه است. پارادایم یک دیدگاه کلی یا روشی از تفکر است که منعکس‌کننده باورها و مفروضات اساسی در مورد ماهیت سازمان‌هاست. پژوهشگران در حال حاضر درگیر بحث بر سر مشارکت‌های متمایز دانش هستند که از دیدگاه‌های مختلف فلسفی و پارادایم‌های مفهومی ناشی می‌شود (Gioia & Pitre, 1990, p.591). این ایده که درک بهتر تغییر سازمانی مستلزم نظریه‌پردازی در سطوح مختلف تحلیل است، توجه فزاینده‌ای را در زمینه تغییرات سازمانی به خود جلب کرده است. هدف اصلی این رویکرد نظریه‌پردازی، «درک کل [با توجه] به اجزاء است». به این معنا که تعداد فزاینده‌ای از پژوهشگران با کشف مفاهیمی در سطوح پایین‌تر تحلیل، که تغییرات سازمانی را پیش‌بینی و توضیح می‌دهند، پیشرفت نظری ایجاد می‌کنند. به نظر می‌رسد این روند در حال حاضر بر تلاش‌های نظریه‌پردازی در زمینه تغییر سازمانی تسلط دارد، و علاقه روزافزون به روش‌های علوم اعصاب نشان می‌دهد محققان تغییرات سازمانی احتمالاً به گسترش روزافزون بیشتر در اعماق این پدیده ادامه می‌دهند (Wenzel & Koch, 2018, p. 85).

نظریه بیانی از مفاهیم و روابط متقابل آنهاست که نشان می‌دهد چگونه و چرا یک پدیده رخ می‌دهد (Brodie & Peters, 2020, p.420). نبود بحث صریح در مورد نظریه و نظریه‌پردازی نه تنها تعجب‌آور است، بلکه تا حدودی مشکل‌ساز است؛ زیرا ممکن است در مورد نظریه به دیدگاه‌ها و شهودهای ضمنی منجر شود تا دیدگاه‌های آگاهانه و مورد توجه‌تر. برای مثال، پژوهشگران ممکن است به سادگی نظریه را با مجموعه‌ای از مکانیسم‌های توضیحی، یا با روابط قانون‌مانند^۱ برای یک پدیده خاص، که فقط یک دیدگاه از نظریه است، برابر بدانند (Cornelissen et al, 2021, p. 320). متأسفانه، سردرگمی‌های معنایی در مورد واژه «نظریه» به ارتباطات نادرست زیادی در داخل و خارج از حوزه فرعی نظریه جامعه‌شناسی منجر شده است. این مسئله به جای یک مسئله انتزاعی فلسفی، یک مسئله عملی است که - تا آنجا که مبانی منطقی و معنایی مورد توافق پیش‌نیاز هر نوع پیشرفت معرفتی است - جامعه‌شناسی نمی‌تواند از آن غافل شود (Abend, 2008, p. 188). نظریه، مجموعه‌ای از قضایا یا گزاره‌هایی است که کم‌وبیش کلی و فراگیر بوده، ابعاد مختلف پدیده را تعریف می‌کند. نظریه نظامی از گزاره‌های منطقی است که به دنبال تبیین روابط میان دو یا چند چیز، مفهوم، پدیده یا ویژگی‌های انسانی است. وظیفه نظریه می‌تواند تبیین هر چه بیشتر واقعیت، طبقه‌بندی و سازمان‌دهی وقایع و توصیف آن و حتی پیش‌بینی رخدادهای آینده باشد (ایمان، ۱۳۹۴). پنج سطح نظریه‌پردازی را می‌توان متمایز کرد. این سطوح به اختصار در جدول ۱ مشخص شده است (Llewelyn, 2003, p. 700):

جدول ۱: پنج سطح نظریه‌پردازی

سطوح	نظریه	تمرکز
یک	نظریه‌پردازی استعاره	با تجربه تصویرسازی و زمینه‌سازی
دو	نظریه‌پردازی تمایز	با «بریدن برشی از» تجربه
سه	نظریه‌پردازی مفاهیم	با پیوند دادن نمایندگی ^۲ و ساختار از طریق تمرین
چهار	تنظیمات نظریه‌پردازی	تبیین چگونگی سازمان‌دهی زمینه‌ها برای تمرین‌ها
پنج	ساختارهای نظریه‌پردازی	تبیین جنبه‌های غیرشخصی، بزرگ و پایدار زندگی اجتماعی

اشکال مختلف نظریه‌پردازی، به عنوان شیوه‌های عملی، به طور مؤثر شکل‌های متفاوتی از فهم را ارائه می‌کنند؛ به ویژه، اشکال مختلف تبیین^۳، تفسیر^۴ و تخلیص^۵. تفاوت‌های آنها در واقع چیزی است که اجازه می‌دهد چیزهای پیچیده‌تر و غنی‌تری از آن چیزی گفته شود که

1. Law-Like Relationships
2. Agency
3. Explanation,
4. Interpretation,
5. Emancipation.

هر شکلی به‌تنهایی ارائه می‌دهد؛ به‌ویژه زمانی که واقعاً به سهمی که هریک از این اشکال نظریه‌پردازی ارائه می‌کند، ارزش گذاشته و در نظر گرفته می‌شود. این دیدگاه مبتنی بر عمل از نظریه‌پردازی با ریشه‌های این واژه در نظریه یونانی و تفاسیر مختلف آن سازگار است. تئوریا^۱ زمانی انجام می‌شد که افراد (تئوری‌ها^۲) به خارج از ایالت شهر خود سفر می‌کردند و در نمایش‌ها و رویدادهایی مانند جشن‌های مذهبی یا مسابقات ورزشی شرکت می‌کردند. برداشت‌های علمی مدرن این تصویر را به خود اختصاص داده و نشان می‌دهد نظریه‌پردازان به‌عنوان ناظران زیرک و مستقل، با کمک دانشی که به دست آورده‌اند، بهتر می‌توانند توضیح دهند که کارها چگونه انجام می‌شوند. گادامر^۳ (۱۹۷۵) این دیدگاه عقلانی - علمی را نقد کرد و در عوض نظریه را به‌عنوان یک عمل هرمنوتیکی تعریف کرد. او نظریه‌پردازان را به‌عنوان بخشی از محیط اطرافشان در نظر گرفت و از منابع آنها برای ارائه تفسیری عمیق از موضوعات استفاده کرد و درک دیگران و همچنین خود را در این فرایند تغییر داد (Cornelissen et al, 2021, p.322).

هابرماس^۴ (۱۹۷۲) به‌طور مشابه دیدگاه عقلانی - علمی را به‌عنوان ارائه «تفکیک دانش از علاقه^۵» و به‌عنوان نادیده گرفتن هسته استعاره نظریه (در افلاطون و ارسطو) نقد کرد که تخیل نظری را به علاقه انسان به‌رهایی مرتبط می‌کرد. این مفهوم‌سازی‌های متناوب از استعاره تئوریا، آموزنده است. شکل‌های مختلف نظریه‌پردازی، به‌عنوان شیوه‌ها، با علایق دانشی متفاوتی گره خورده‌اند. مطابق با تاریخ و سنت‌های علوم انسانی و اجتماعی، ما فکر می‌کنیم که تمایز بین علایقی مفید است که در جهت تبیین، تفسیر و‌رهایی هستند. هر سه نوع علایق، مبتنی بر مفهوم‌سازی هستند؛ اما این کار را به روش‌های مختلف انجام می‌دهند و محققان را ترغیب می‌کنند تا از سبک‌های مختلف استدلال مطابق با علاقه خود استفاده کنند.

پژوهشگران با علاقه‌ای تبیینی درگیر اشکال نظریه‌پردازی می‌شوند تا نیروها و ساختارهای اساسی زندگی سازمانی که در زیر پدیده‌های سطحی قرار دارند را به‌عنوان موضوعاتی آشکار کنند که مشاهده، تجربه و روایت می‌کنیم. در این راستا، نظریه‌های موجود توسط محققان برای مفهوم‌سازی و ترتیب موضوعات استفاده می‌شوند. آنها از اشکال خاصی از استدلال (مانند استدلال گزاره‌ای) برای بزرگ‌نمایی تدریجی بر نیروهای علی یا مکانیسم‌هایی استفاده می‌کنند که تجلی، پویایی، و نتایج موضوع را توضیح می‌دهند. زمانی که پژوهشگر به بازآرایی فرایندهای دلالت و بازنمایی، لایه‌های معنای اجتماعی، که تجارب و کنش‌ها را در زندگی سازمانی شکل می‌دهند، توجه دارد که از یک علاقه تفسیری صحبت می‌کنیم. براساس این علاقه، پژوهشگران از منابع مفهومی به روش‌های بدیع و خلاقانه برای تولید انتزاعیات نظری استفاده می‌کنند که دیدگاه‌های منسجم جدیدی را در مورد یک موضوع ارائه می‌کند و به ما امکان می‌دهد زندگی اجتماعی درون و بین سازمان‌ها را متفاوت یا به شیوه‌ای فراگیرتر از قبل بخوانیم و تفسیر کنیم و با آشکار ساختن بازتابی راه‌هایی که در آن معانی و کنش‌های اجتماعی شکل می‌گیرند، در مقابل تقلیل آنها به نیروی علی، این شیوه تفسیری، در مقایسه با علاقه تبیینی، رویکرد ترکیبی‌تری به دانش و فهم ارائه می‌کند.

درنهایت، علاقه تخیلی شامل رویکرد دیگری است. در این شکل از نظریه‌پردازی، محققان از منابع نظری به روش‌های انتقادی برای افشای سیاست‌ها و محدودیت‌های سیاسی که در زندگی سازمانی مستتر هستند و برای برجسته‌کردن محدودیت‌های شیوه‌های فعلی تفکر درباره موضوعات مختلف استفاده می‌کنند. پژوهشگران به‌طور مؤثر منابع نظری را در نقدی که به‌خوبی بیان شده است، دوباره پیکربندی می‌کنند و به‌طور نظری به جایگزین‌های مناسب برای اصلاح نظرات فعلی می‌اندیشند. این نوع نظریه‌پردازی، مشابه نظریه‌پردازی تفسیری، تفسیرهای «عمیق» از موضوعات ارائه می‌دهد؛ اما این کار را با گسترش گفتگوی نظری در جهت هنجاری انجام می‌دهد (Cornelissen et al, 2021, p.324). در جدول ۲ به‌اختصار ارائه شده است:

1. Theoria

2. Theoroi

3. Hans-Georg Gadamer

4. Jürgen Habermas

5. Severance Of Knowledge From Interest

جدول ۲: مروری بر اشکال نظریه‌پردازی

نظریه‌پردازی گزاره‌ای ^۱	نظریه‌پردازی پیکربندی ^۲	نظریه‌پردازی فرایندی ^۳	نظریه‌پردازی منظرگرایانه ^۴	فرانظریه‌پردازی ^۵	تحریک نظری ^۶	فرانظریه‌پردازی انتقادی ^۷
سبکی از نظریه‌پردازی که اقتضائات اساسی (به‌عنوان گزاره‌ها) را که یک موضوع را توضیح می‌دهد شناسایی و تشریح می‌کند.	سبکی از نظریه‌پردازی که وابستگی‌های متقابل بین مفاهیم (به‌عنوان پیکربندی) را مرتبط می‌کند که یک موضوع را توضیح می‌دهد.	سبکی از نظریه‌پردازی که توالی رویدادها و تنایجی (به‌عنوان فرایندها) را ترسیم می‌کند که یک موضوع را توضیح می‌دهد.	یک سبک تفسیری از نظریه‌پردازی که مفهوم‌سازی‌های ما از یک موضوع را از طریق یک جایگزین و خواندن عمیق‌تر مجدداً چهارچوب می‌دهد.	یک سبک تفسیری از نظریه‌پردازی که مقوله‌های نظری، سوگیری‌ها و مفروضات نظریه‌پردازی سازمانی را به‌عنوان یک عمل مورد بررسی قرار می‌دهد.	سبکی رهایی‌بخش از نظریه‌پردازی که هدف آن برانگیختن مقوله‌های نظری، سوگیری‌ها و مفروضات نظریه‌پردازی سازمانی را به‌عنوان یک شیوه ^۸ نقد می‌کند.	سبکی رهایی‌بخش از نظریه‌پردازی که مقوله‌های موجود نظریه‌پردازی، بازتابی ایجاد می‌کند و فراخوانی پرشور برای روش‌های جایگزین برای مطالعه و دانستن موضوعات ارائه می‌کند.
تیین - گزاره‌های فرمول‌بندی‌شده روابط علت و معلولی را مفهوم‌سازی می‌کنند و فرایندها و ساختارهای زیربنایی را به‌عنوان مکانیسم نظریه‌پردازی می‌کنند.	تیین - پیکربندی‌های فرمول‌بندی‌شده مسیرهای علی متناوب را مفهوم‌سازی می‌کنند و فرایندها و ساختارهای زیربنایی را به‌عنوان مکانیسم نظریه‌پردازی می‌کنند.	تیین - مسیرهای تفصیلی ^۹ راه‌های علی متناوب را مفهوم‌سازی می‌کنند و فرایندها و ساختارهای زیربنایی را به‌عنوان مکانیسم نظریه‌پردازی می‌کنند.	تفسیر - مفهوم‌سازی (مجدد) از یک موضوع باعث تقویت درک مجدد و ایجاد فرصت‌هایی برای توسعه دانش از طریق سوالات یا مفاهیم جدید می‌شود.	تفسیر - خواندن عمیق و ترکیب مقوله‌های موجود نظریه‌پردازی، بازتابی ایجاد می‌کند و به روش‌های جایگزین مطالعه و دانستن موضوعات اشاره می‌کند.	تخلیص - نقد مفروضات پیش‌فرض پیرامون یک موضوع و پیامدهای آنها که منجر به ایجاد مبنایی مبتنی‌بر نظریه برای اقدام و تغییر می‌شود.	تخلیص - ترکیب و نقد مقوله‌های موجود نظریه‌پردازی، بازتابی ایجاد می‌کند و فراخوانی پرشور برای روش‌های جایگزین برای مطالعه و دانستن موضوعات ارائه می‌کند.
تحلیلی صوری ^{۱۰}	تحلیلی صوری	تحلیلی صوری	تفسیری - ترکیبی	تفسیری - ترکیبی	انتقادی - ترکیبی	انتقادی - ترکیبی
عینی / خنثی ^{۱۱}	عینی / خنثی	عینی / خنثی	درگیر شدن ^{۱۲}	درگیر شدن	درگیر - شخصی	درگیر - شخصی
متوسط (مبتنی‌بر موضوع)	متوسط (مبتنی‌بر موضوع)	متوسط (مبتنی‌بر موضوع)	متوسط به بالا	بالا (سیستم جهانی) ^{۱۳}	متوسط به بالا	بالا (سیستم جهانی)
سطح انتزاع	سطح انتزاع	سطح انتزاع	سطح انتزاع	سطح انتزاع	سطح انتزاع	سطح انتزاع

۳. پیشینه پژوهش

محمودی، حسن‌زاده و زندیان (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «مدل‌سازی موانع نظریه‌پردازی علم اطلاعات و دانش‌شناسی از دیدگاه اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های ایران» به بحث پیرامون موانع نظریه‌پردازی در این علم با رویکرد کیفی پرداخته‌اند. آنها تأکید دارند با وجود وسعت و غنای موضوعی و تنوع مباحث پیش‌روی محققان حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، نظریه‌پردازی در این رشته با کمبودهایی روبه‌روست. روش این پژوهش از نوع کیفی بوده و به‌منظور گردآوری داده‌ها از روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شده است. نتایج حاکی از آن است که پژوهشگران به دلایلی مانند تکرار در پژوهش، خست علمی، وام‌گیری بدون خالقیت، مقاومت در برابر تغییر، سطحی‌نگری، بی‌مسئولیتی، دغدغه معیشت، بی‌انگیزگی، کم‌کاری، ضعف هوشی، کمبود نوآوری، ضعف تفکر انتقاد، به نظریه‌پردازی رغبت نشان نداده‌اند.

1. Propositional
2. Configurational
3. Process
4. Perspectival
5. Meta-Theorizing
6. Theoretical Provocation
7. Critical Metatheorizing
8. Practice
9. Elaborated Trajectories
10. Formal Analytical
11. Objective/ Neutral
12. Involved
13. High (Universal System)

حسن‌زاده، رسولی و کریمی (۱۴۰۰) طی پژوهشی کیفی (بازدارنده‌های فراسازمانی رشد ظرفیت پدیده نظریه‌پردازی در دانشگاه‌های ایران را بررسی کرده‌اند. آنها به این نتیجه رسیدند که پیوند جامعه و علم، پیوند محکمی نیست؛ از یافته‌های علمی در جامعه استفاده نمی‌شود و نتایج علمی در حد حرف باقی می‌ماند. مدیریت آموزش عالی مدیریتی ناکارآمد بوده و به نظر می‌رسد به گونه‌ای است که دید خشک و خطی را به اعضای هیئت علمی القا می‌کند. سیاست‌گذاری‌های آموزشی - پژوهشی نادرست یا ناقص است و نتیجه مدیریت نادرست، از بین رفتن تفکر خلاقانه است.

قنادی‌نژاد و حیدری (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «تبیین موانع و راهکارهای نظریه‌پردازی در علوم انسانی و اجتماعی (مطالعه موردی: اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز)، به شناسایی موانع نظریه‌پردازی و ارائه راهکارهایی در جهت رفع این موانع پرداخته‌اند. پژوهش به صورت پیمایشی انجام شده است. جامعه مورد مطالعه شامل تمامی استادان رشته‌های علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه شهید چمران اهواز بودند. یافته‌ها نشان می‌دهد مهم‌ترین موانع نظریه‌پردازی در علوم انسانی و اجتماعی به ترتیب عبارت‌اند از: موانع فرهنگی - سیاسی، موانع اجتماعی، موانع اقتصادی، حمایتی و مالی، موانع قانونی - سازمانی، موانع آموزشی، موانع روش‌شناختی (پژوهشی) و موانع فردی - روان‌شناختی. در پایان نیز راهکارهایی برای توسعه نظریه‌پردازی در این حوزه‌ها ارائه شده است.

هالت، گولدینگ و اکینتوی^۱ (۲۰۱۶) با هدف سنجش تأثیر پژوهش و نظریه‌پردازی، موانع نظریه‌پردازی در دانشگاه‌ها را دسته‌بندی کرده‌اند. پژوهشگران با ابزار پرسش‌نامه به گردآوری داده‌ها پرداختند. موانع مختلف شناسایی شده شامل چهار گونه: موانع خارجی (خارج از دانشگاه)، موانع داخلی (مربوط به دانشگاه)، موانع مربوط به تعامل (با صنعت و جامعه پژوهشی) و سایر موانع نامشخص (مثل نداشتن تجربه) بود. لینهام^۲ (۲۰۰۰) نیز با تعریف مفاهیم مربوط به نظریه و نظریه‌پردازی، موانع نظریه‌پردازی در حوزه علوم انسانی را بررسی کرده است. این موانع شامل ارتباط بین متخصص و محقق، بی‌توجهی به خروجی‌های کاربردی نظریه‌ها، تمرکز محدود علمی، ابزار غالباً اثبات‌گرا، کمبود ابزارهای مشخص و نگاه به نظریه‌پردازی به عنوان وظیفه محقق هستند.

۴. روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش، محقق به دنبال شناسایی و درک موانع نظریه‌پردازی از منظر اعضای هیئت علمی دانشگاه بوده است. رویکرد این تحقیق ترکیبی است. در آغاز تحقیق به منظور شناسایی موانع نظریه‌پردازی، از روش تحقیق کیفی - تحلیل مضمونی استفاده شده است. روش تحلیل مضمونی از طریق آزادی تئوریک، یک ابزار تحقیقاتی انعطاف‌پذیر و مفید فراهم کرده و می‌تواند به طور بالقوه یک گزارش غنی و دقیق، و درعین حال پیچیده از داده‌ها را ارائه نماید (براون، کلارک،^۳ ۲۰۰۸). این روش، تکنیکی برای تحلیل متن، یافتن اصول منطقی صریح و ارائه دلالت ضمنی را فراهم می‌آورد. این روش دربرگیرنده سه دسته از مضامین هستند که شامل:

الف) **مضمون پایه:** این مضمون اصلی‌ترین یا کم‌مرتبه‌ترین مضمون بوده و از داده‌های متنی استخراج شده است؛

ب) **مضمون سازمان‌دهنده:** مضمون مرتبه متوسط^۴ بوده که مضامین پایه را به صورت خوشه‌ای از موضوعات مشابه سازمان‌دهی می‌کند؛

ج) **مضمون فراگیر:** مضامین مافوقی^۵ بوده که استعاره‌های اصلی داده‌ها را در برمی‌گیرند. مضمون فراگیر از آنجا که بیانگر اصل نهایی یا نتیجه هستند، همانند یک ادعا^۶ می‌باشند. روش گردآوری داده‌ها میدانی و ابزار مصاحبه عمیق بوده است. مشارکت‌کنندگان تحقیق،

1. Akintoye And Goulding, Holt

2. Lynham

3. Braun & Clarke

4. Basic Theme

5. Organizing Theme

6. Middle-Order

7. Global Theme

8. Super-Ordinate

9. Claim

اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های دولتی در رشته‌های علوم انسانی بوده و به روش نمونه‌گیری غیر تصادفی - هدفمند و قضاوتی انتخاب شده‌اند. ۱۰ نفر به عنوان مشارکت‌کننده در این پژوهش حضور داشتند که به صورت جدول ۳ است:

جدول ۳: مشارکت‌کنندگان پژوهش

ردیف	درجه	مرتبه	تخصص	سابقه
۱	دکتری	استادیار	فلسفه	۳۰
۲	دکتری	دانشیار	مدیریت دولتی	۱۰
۳	دکتری	دانشیار	جامعه‌شناسی	۲۹
۴	دکتری	دانشیار	مدیریت بازرگانی	۲۷
۵	دکتری	دانشیار	علوم تربیتی	۴۰
۶	دکتری	استادیار	جغرافیای سیاسی	۷
۷	دکتری	استادیار	جغرافیای شهری	۸
۸	دکتری	استادیار	مدیریت آموزشی	۲۲
۹	دکتری	دانشیار	روان‌شناسی	۳۰
۱۰	دکتری	دانشیار	جامعه‌شناسی دین	۸

در بخش دوم، به منظور بررسی و رتبه‌بندی کدهای احصاشده از روش تحقیق توصیفی - پیمایشی استفاده شده و با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، پرسش‌نامه‌ای براساس کدهای مربوطه طراحی و با روش تصادفی - خوشه‌ای بین ۳۸۵ نفر از اعضای هیئت علمی توزیع و با روش فریدمن رتبه‌بندی آنها انجام شده است.

۵. تحلیل یافته‌ها

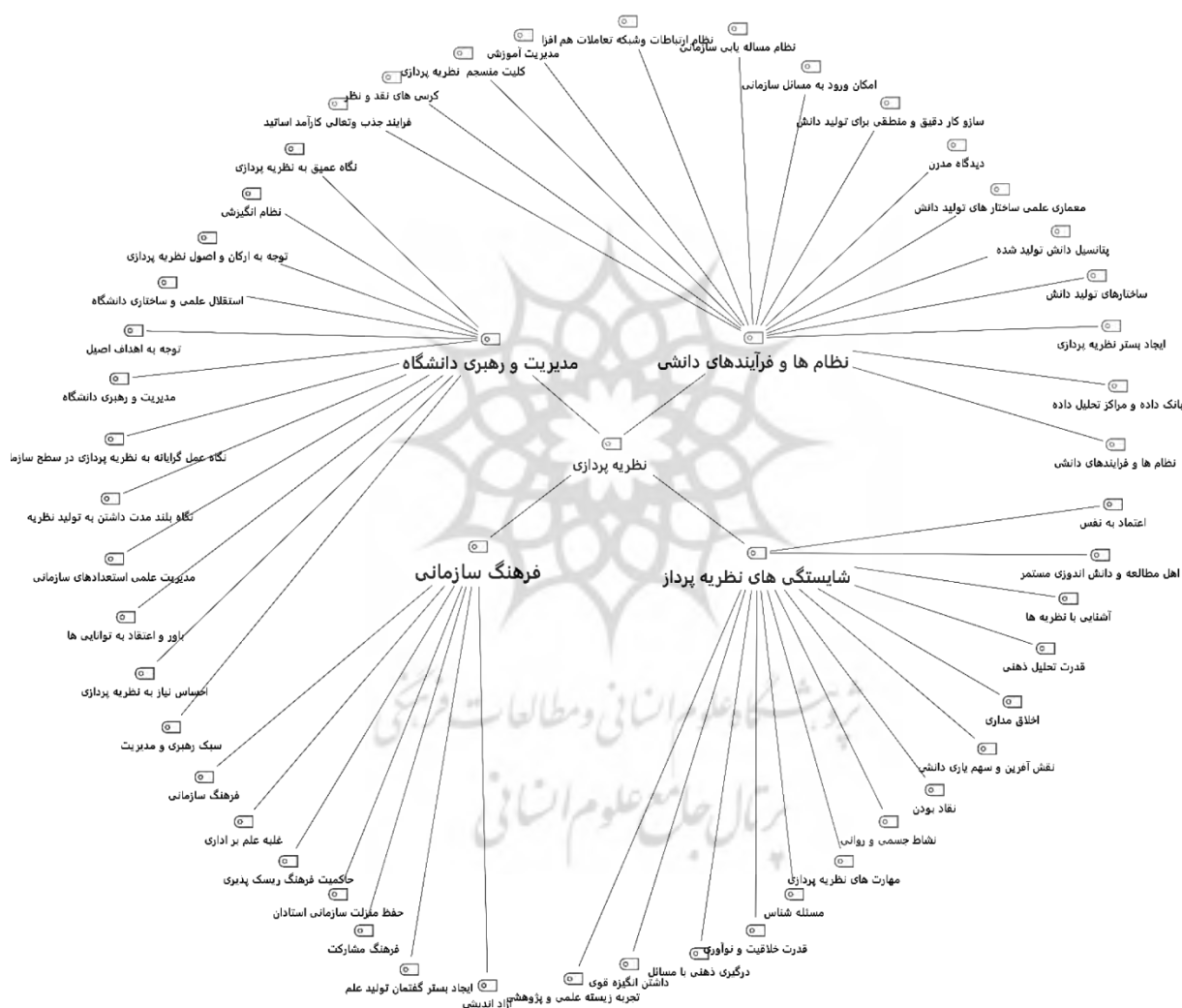
از آنجاکه هدف پژوهش حاضر، شناسایی موانع نظریه‌پردازی از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها براساس داده‌های کیفی بود، از روش تحلیل مضمون استفاده شده است. این گونه تحلیل، شامل رفت و برگشت مستمر داده‌ها و مجموعه کدها، و تحلیل داده‌هایی است که به وجود می‌آیند و نگارش تحلیل در همان مراحل اولیه آغاز می‌شود. به طور کلی، پس از تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شده، ۲۱۸ کد پایه، ۴۵ کد سازمان‌دهنده و ۴ کد فراگیر احصا شد. در ادامه نمونه‌ای از کدگذاری‌های انجام‌شده از مصاحبه‌ها در جدول ۴ ارائه شده است:

جدول ۴: کدهای پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر

مصاحبه‌شونده	متن	کد پایه	کد سازمان‌دهنده	کد فراگیر
۱/م	باید این افراد (خبرگان سنی و تجربی) زمان، حس و قدرت تحلیل ذهنی لازم برای نظریه‌پردازی را داشته باشند.	حس و قدرت تحلیل ذهنی لازم برای نظریه‌پردازی	قدرت تحلیل ذهنی	شایستگی‌های نظریه‌پرداز
۹/م	اینکه ابزار نظریه‌پردازی چیست، یقیناً منطق صحیح علم و اطلاع کافی تصورپردازی و داشتن مهارت کافی در صورت‌بندی و ترکیب و همچنین، دارای مهارت در ارزشیابی و انتقاد ابزارهای نظریه‌پردازی محسوب می‌شوند.	ذهن منطقی داشتن	قدرت تحلیل ذهنی	شایستگی‌های نظریه‌پرداز
۵/م	گفتمان را دانشگاه ایجاد کند.	گفتمان‌سازی توسط سازمان	ایجاد بستر گفتمان تولید علم	فرهنگ سازمانی
۵/م	فرهنگ آزاداندیشی است در دانشگاه ما به خاطر فرهنگی است یک مقداری فضا را بسته می‌کند. یک نظام ارزیابی‌کننده خارج از فضای علمی است.	ایجاد کرسی‌های آزاداندیشی	آزاداندیشی	فرهنگ سازمانی
۳/م	نکته مهم دیگر به‌ویژه در علوم انسانی، این است که مسئولین ما احساس نیاز در این حوزه نمی‌کنند. ما به بحث‌های روان‌شناسی و جامعه‌شناسی احتیاج چندانی نداریم و یک منبع غنی‌تر در سنت و روایت داریم که از آنها می‌توانیم مطالب را بگیریم و باوری نیست که از دستاوردهای علوم جدید در حل مشکلات استفاده کنیم. استقبال چندانی از نظریه‌پردازی نمی‌شود.	مسئولین دانشگاه در حوزه علوم انسانی احساس نیاز نمی‌کنند.	احساس نیاز به نظریه‌پردازی	مدیریت و رهبری دانشگاه
۹/م	باید به امتیازهای حاصل از نظریه‌پردازی توجه کرد. این امتیازها را می‌توان در ارتقاء او دید، در مزیت‌های مالی او دید، در تهیه فرصت‌های مطالعاتی او دید.	امتیاز ویژه دادن به نظریه‌پردازی مبحث ارتقاء استادان	ایجاد بستر نظریه‌پردازی	نظام‌ها و فرایندهای دانشی

۷/م	ما در بحث نظریه‌پردازی هنوز به‌طور کامل به زیرساخت‌های لازم برای این مهم، به‌طور همه‌جانبه و فراگیر نپرداخته‌ایم. این نگاه حاکم نگاه تولید علم نیست. بیشتر جنبه تربیتی و عملی و مهارتی است.	ساختار مهارت‌محور و فرایندگرا	مدیریت آموزشی	نظام‌ها و فرایندهای دانشی
۸/م	ایجاد بسترهای قانونی و اداری لازم برای ترغیب افراد به نظریه‌پردازی	ایجاد سازوکار قانونی برای نظریه‌پردازی	معماری علمی ساختارهای تولید دانش	نظام‌ها و فرایندهای دانشی

پس از کدگذاری تمامی مصاحبه‌ها، کدهای پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر متناسب با آنها استخراج شد. کدها به‌طور کلی و نمادین در شکل ۱ ارائه شده است که از خروجی نرم‌افزار MAXQDA است:



شکل ۱. کدهای پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر استخراج شده از مصاحبه

پس از بررسی و تحلیل داده‌های مصاحبه و کدگذاری آنها، جهت بررسی موانع نظریه‌پردازی در دانشگاه، فهرست این موانع تهیه و مطابق با آن پرسش‌نامه‌ای تهیه و در اختیار خبرگان قرار داده شد. در بخش بعد تحلیل‌های کمی مطابق با موانع احصا شده صورت پذیرفته است.

۶. نتیجه گیری

نظریه پرداز از رهگذر فهم، تفسیر، توصیف و نقد جدید از واقعیت و با بهره گیری از مهارت های اندیشه ورزی اصولی، منطقی، نقادانه و خلاقانه، در پی اثرگذاری، نقش آفرینی و سهم یاری دانشی و پیشبرد اهداف علم در یک حوزه خاص دانشی و اندیشه ای می باشد. هدف از انجام این پژوهش، شناسایی موانع نظریه پردازی از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه با روش تحقیق کیفی - روش تحلیل مضمونی - بوده است. براساس تحلیل داده های حاصل از مصاحبه، ۲۱۸ کد پایه، ۴۵ کد سازمان دهنده و ۴ کد فراگیر احصا شده که به شرح زیر می باشد:

۶-۱. موانع فردی (مهارتی) نظریه پرداز

این دسته از موانع دربرگیرنده ۱۲ مؤلفه به شرح جدول ۵ است که هریک از این مؤلفه ها مطابق با نظر اعضای هیئت علمی دانشگاه، از لحاظ اهمیت و میزان تأثیر رتبه بندی شده اند. در میان این مؤلفه ها، ضعف بنیه علمی و تئوریک و بروز نبودن دانش تخصصی، پیگیر نبودن مباحث علمی مرتبط با رشته تخصصی و عدم حضور در محافل علمی و تخصصی مرتبط و نداشتن مهارت نقد علمی نظریه ها، سه مانع مهم و اول است:

جدول ۵: موانع فردی (مهارتی) نظریه پرداز

میزان تأثیر	مؤلفه ها	کد فراگیر
۰/۷۶	ضعف بنیه علمی و تئوریک و بروز نبودن دانش تخصصی	موانع فردی (مهارتی) نظریه پرداز
۰/۷۴	پیگیر نبودن مباحث علمی مرتبط با رشته تخصصی و عدم حضور در محافل علمی و تخصصی مرتبط	
۰/۷۲	نداشتن مهارت نقد علمی نظریه ها	
۰/۷۰	نداشتن جسارت علمی	
۰/۶۸	ذهن سطحی و تک بعدی و غیرخلاق استادان	
۰/۶۸	نداشتن اطلاعات و آگاهی از مشکل و تهدیدهای حوزه مأموریتی و سازمانی مرتبط با رشته	
۰/۶۴	نداشتن دغدغه ذهنی و علمی مشخص و فقدان مسئله سازمانی و دانشی در طول زندگی علمی و آموزشی	
۰/۶۲	ناتوانی در شناخت نارسایی و ضعف های نظریه های موجود در رشته تخصصی	
۰/۶۱	نداشتن قدرت کار تیمی و هم افزا بر روی یک مبحث خاص	
۰/۵۵	عدم اعتماد به نفس و خودکم بینی در بین استادان	
۰/۴۸	منفعت طلبی و خودخواهی و نداشتن اخلاق حرفه ای	
۰/۴۳	سن بالا در زمان عضو هیئت علمی شدن و عدم نشاط ذهنی و جسمی لازم	

نتایج بُعد شایستگی های نظریه پرداز با نتایج پژوهش های انجام شده نیز هم راستاست. محمودی، حسن زاده و زندیان (۱۴۰۰) در پژوهش خود بیان نموده اند که محققان به دلایلی نظیر کم کاری، ضعف هوشی، کمبود نوآوری، ضعف تفکر انتقادی و مجموعه ای از عوامل دیگر به نظریه پردازی رغبت نشان نداده اند. حسن زاده، رسولی و کریمی (۱۴۰۰) نیز در پژوهش خود بیان نموده اند که نتیجه مدیریت نادرست، از بین رفتن تفکر خلاقانه است. هالت، گولدینگ و اکینتوی^۱ (۲۰۱۶) با هدف سنجش رابطه تأثیر پژوهش و نظریه پردازی، موانع نظریه پردازی در دانشگاه ها را دسته بندی کرده اند. آنها به عواملی همانند نداشتن تجربه فرد در نظریه پردازی اشاره نموده اند.

۶-۲. موانع فرهنگ سازمانی

این دسته از موانع، دربرگیرنده ۱۱ مؤلفه به شرح جدول ۶ است که هر یک از این مؤلفه ها مطابق با نظر اعضای هیئت علمی دانشگاه از لحاظ اهمیت و میزان تأثیر رتبه بندی شده اند. در میان این مؤلفه ها، نبود فضای نقد و گفتگو در سطح دانشگاه، حاکمیت فرهنگ دستوری و سلسله مراتبی در سازمان، نبود فرهنگ آزاداندیشی و گفتگو در بین استادان به دلیل جایگاه های سازمانی، سه مانع مهم و اول است:

جدول ۶: موانع فرهنگ سازمانی

میزان تأثیر	مؤلفه‌ها	کدهای فراگیر
۰/۷۴	نبود فضای نقد و گفتگو در سطح دانشگاه	موانع فرهنگ سازمانی
۰/۶۸	حاکمیت فرهنگ دستوری و سلسله‌مراتبی در سازمان	
۰/۶۷	نبود فرهنگ آزاداندیشی و گفتگو در بین استادان به دلیل جایگاه‌های سازمانی	
۰/۶۷	غلبه نگاه بوروکراتیک بر ساحت علم	
۰/۶۰	غلبه ارزش‌های سلسله‌مراتبی و اطاعت‌پذیری بر جسارت و ریسک‌پذیری در سطح اعضای هیئت علمی	
۰/۵۹	نبود فرهنگ ریسک‌پذیری در سطح استادان دانشگاه	
۰/۵۶	حاکمیت روحیه بی‌علاقگی بر ساحت دانش	
۰/۵۵	حاکمیت تفکر اداری بر اعضای هیئت علمی	
۰/۵۴	دیدگاه سنتی نسبت به تدریس و کار علمی	
۰/۵۴	تقدم علوم اجرایی بر علوم نظری	
۰/۴۶	حاکمیت تفکر ترجمه و مصرف‌زدگی صرف بر نظام آموزشی	

نتایج بعد شایستگی‌های نظریه‌پرداز با نتایج پژوهش‌های انجام‌شده نیز هم‌راستا است. محمودی، حسن‌زاده و زندیان (۱۴۰۰) در پژوهش خود بیان نموده‌اند که محققان به دلایلی مانند وام‌گیری بدون خالقیت، مقاومت در برابر تغییر، ضعف تفکر انتقادی و مجموعه‌ای از عوامل دیگر به نظریه‌پردازی رغبت نشان نداده‌اند. حسن‌زاده، رسولی و کریمی (۱۴۰۰)، نیز در پژوهش خود بیان نموده‌اند که مدیریت آموزش عالی مدیریتی ناکارآمد است. به نظر می‌رسد مدیریت آموزش عالی به گونه‌ای است که دید خشک و خطی را به اعضای هیئت علمی القا می‌کند. پای‌بست، بابایی، نصری (۱۳۹۷) مدعی شدند سیاست در علم مداخله می‌کند و همین مداخله‌گرایی سیاسی مانعی اساسی در امر نظریه‌پردازی است.

۳-۶. موانع موجود در سبک مدیریت و رهبری دانشگاه

این دسته از موانع دربرگیرنده ۱۶ مؤلفه به شرح جدول ۷ است که هریک از این مؤلفه‌ها مطابق با نظر اعضای هیئت علمی دانشگاه، از لحاظ اهمیت و میزان تأثیر رتبه‌بندی شده‌اند. در میان این مؤلفه‌ها، نداشتن برنامه و طرح صحیح برای رهبری سرمایه انسانی و علمی و نخبگانی دانشگاه، نداشتن نظام انگیزشی صحیح برای ترغیب استادان به نظریه‌پردازی، نداشتن طرح علمی و جامع و بلندمدت برای حوزه‌های نظری و پژوهشی دانشگاه، سه مانع مهم و اول است:

جدول ۷: موانع موجود در سبک مدیریت و رهبری دانشگاه

میزان تأثیر	مؤلفه‌ها	کدهای فراگیر
۰/۷۷	نداشتن برنامه و طرح صحیح برای رهبری سرمایه انسانی و علمی و نخبگانی دانشگاه	مدیریت و رهبری دانشگاه
۰/۷۷	نداشتن نظام انگیزشی صحیح برای ترغیب استادان به نظریه‌پردازی	
۰/۷۴	نداشتن طرح علمی و جامع و بلندمدت برای حوزه‌های نظری و پژوهشی دانشگاه	
۰/۶۹	درگیر نکردن و عدم مشارکت استادان به مسئله واقعی و عینی کشور	
۰/۶۶	لقلقه زبانی بودن و شعاری بودن نظریه‌پردازی در بین مسئولین دانشگاه	
۰/۶۵	عدم باور و اعتقاد مدیران و مسئولین به توانایی‌ها سرمایه انسانی دانشگاه	
۰/۶۴	نگاه دستوری و اداری برای تولید نظریه‌پردازی در دانشگاه	
۰/۶۳	نگاه تزئینی مدیران و مسئولین به نظریه‌پردازی در سطح دانشگاه	
۰/۶۲	نگاه کوتاه‌مدت داشتن به نظریه‌پردازی در علوم انسانی در قالب برنامه عملیاتی یک‌ساله	
۰/۶۲	درگیری استادان به امور اداری و شکلی در طول خدمت علمی	
۰/۶۱	وجود نگاه سلسله‌مراتبی به استاد در بین مدیران و مسئولین دانشگاه	
۰/۶۱	عدم تناسب سبک رهبری و مدیریت با محیط علمی دانشگاه	
۰/۵۸	سلب اختیار و استقلال لازم از گروه‌های علمی و آموزشی	
۰/۵۷	اعمال رویکرد سخت‌گیرانه به استادان توسط مدیران و مسئولین دانشگاه	
۰/۵۷	تأکید مدیران بر نظم صوری در برابر نوآوری و شالوده‌شکنی علمی	
۰/۵۶	حکمرانی اقتدارگرا برای رهبری مسائل علمی در سطح دانشگاه	

نتایج بُعد شایستگی‌های نظریه‌پرداز با نتایج پژوهش‌های انجام‌شده نیز هم‌راستا است. محمودی، حسن‌زاده و زندیان (۱۴۰۰) در پژوهش خود بیان نموده‌اند که محققان به دلایلی مانند وام‌گیری بدون خالقیت، سطحی‌نگری، دغدغه معیشت، بی‌انگیزگی، و مجموعه‌ای از عوامل دیگر به نظریه‌پردازی رغبت نشان نداده‌اند. حسن‌زاده، رسولی و کریمی (۱۴۰۰)، نیز در پژوهش خود بیان نموده‌اند که از یافته‌های علمی در جامعه استفاده نمی‌شود و نتایج علمی در حد حرف باقی می‌ماند. سیاست‌گذاری‌های آموزشی - پژوهشی نادرست و یا ناقص است. میرفردی (۱۳۹۴) نیز بی‌توجهی به پایین بودن بودجه‌های پژوهشی در مقایسه با دیگر بخش‌های جامعه و عام‌زدگی در زمینه آموزش را به‌عنوان موانع رشد این حوزه و نظریه‌های پیرامونش در ایران برشمرده است.

۴-۶. موانع موجود در نظام‌ها و فرایندهای دانشی

این دسته از موانع دربرگیرنده ۱۶ مؤلفه به شرح جدول ۸ است که هریک از این مؤلفه‌ها مطابق با نظر اعضای هیئت علمی دانشگاه، از لحاظ اهمیت و میزان تأثیر رتبه‌بندی شده‌اند. در میان این مؤلفه‌ها، نداشتن سازوکار اجرایی برای توسعه و تعمیق نظریه‌پردازی در دانشگاه، ضعف تعامل و ارتباط با دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی کشوری و بین‌المللی، نداشتن ساختار هوشمند برای تبدیل تجربه‌ها سازمانی به نظریه‌های علمی، سه مانع مهم و اول است:

جدول ۸: موانع موجود در نظام‌ها و فرایندهای دانشی

میزان تأثیر	مؤلفه‌ها	کدهای فراگیر
۰/۷۷	نداشتن سازوکار اجرایی برای توسعه و تعمیق نظریه‌پردازی در دانشگاه	نظام‌ها و فرایندهای دانشی
۰/۷۷	ضعف تعامل و ارتباط با دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی کشوری و بین‌المللی	
۰/۷۴	نداشتن ساختار هوشمند برای تبدیل تجربه‌ها سازمانی به نظریه‌های علمی	
۰/۷۱	نبود مراکز پژوهشی و اندیشکده‌ها فعال و موضوع‌محور	
۰/۷۰	نبود دسترسی به بانک‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی جهانی	
۰/۶۹	نبود برنامه هوشمند آموزشی دقیق و مناسب و جامع برای عضو هیئت علمی در حوزه نظریه‌پردازی	
۰/۶۷	ظرفیت ضعیف ساختاری و مالی برای نظریه‌پردازی در دانشگاه	
۰/۶۷	فقدان سازوکار دقیق و منطقی برای تولید دانش در دانشگاه	
۰/۶۷	نبود یک دیدگاه جامع هم‌افزا نسبت به مسائل علمی کشور	
۰/۶۷	نبود نظام هوشمند برای تبیین مسائل سازمانی به‌صورت بروز و مستمر	
۰/۶۶	نبود سازوکار اداری مشخص برای استادان برای ورود به مسائل جدی	
۰/۶۶	منقطع بودن ارتباط شبکه داده‌ها موجود در صنعت با دانشگاه	
۰/۶۴	نبود دسترسی به بانک‌ها و پایگاه‌ها اطلاعاتی سازمانی	
۰/۶۳	نظام‌گزینش ضعیف و مبتنی بر توصیه و سفارش برای انتخاب استادان	
۰/۵۶	سیاست‌گذاری علم و فناوری به‌صورت جزیره‌ای در بین بخش‌های مختلف کشور	
۰/۵۳	نظام ارزشیابی کمی و شبه‌علمی حاکم بر فعالیت‌های استادان	

نتایج بُعد شایستگی‌های نظریه‌پرداز با نتایج پژوهش‌های انجام‌شده نیز هم‌راستا است. حسن‌زاده، رسولی و کریمی (۱۴۰۰)، در پژوهش خود بیان نموده‌اند که مدیریت آموزش عالی مدیریتی ناکارآمد است. نتیجه مدیریت نادرست، از بین رفتن تفکر خلاقانه است. سیاست‌گذاری‌های آموزشی - پژوهشی نادرست و یا ناقص است. قنادی‌نژاد و حیدری (۱۳۹۷)، بر این باورند که اگر فرد حمایت مالی نشود سمت نظریه‌پردازی نمی‌رود و درحقیقت موانع اقتصادی، نظریه‌پردازی را به چالش می‌کشد. همچنین، در راه نظریه‌پردازی از موانع آموزشی نمی‌توان چشم‌پوشی کرد. لینهام (۲۰۰۰) نیز با تعریف مفاهیم مربوط به نظریه و نظریه‌پردازی، موانع نظریه‌پردازی در حوزه علوم انسانی را ارتباط بین متخصص و محقق، بی‌توجهی به خروجی‌های کاربردی نظریه‌ها، تمرکز محدود علمی، ابزار غالباً اثبات‌گرا، کمبود ابزارهای مشخص و نگاه به نظریه‌پردازی به‌عنوان وظیفه محقق برمی‌شمارد.

۷. پیشنهادهای پژوهش

براساس موانع احصاشده در مسیر نظریه‌پردازی در کشور، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱. سرمایه‌گذاری بر روی جذب افرادی که دارای قدرت نقد، قدرت تحلیل ذهنی، قدرت خلاقیت و نوآوری و دارای انگیزه رشد هستند؛
۲. بازنگری در نظام جذب و ارتقای اعضای هیئت‌علمی بر مبنای شایستگی‌های فردی، تخصصی و حرفه‌ای؛
۳. داشتن برنامه پژوهشی برای هریک از اعضای هیئت‌علمی در راستای کسب مهارت‌های نظریه‌پردازی و افزایش جرئت‌ورزی در ارائه دیدگاه‌های نو و بدیع؛
۴. ایجاد سازوکارهای مناسب برای دسترسی سهل و آسان و سریع استادان و محققان به داده‌های تولیدشده؛
۵. ایجاد نظام حکمرانی داده‌ها در سطح دانشگاه و صنعت؛
۶. ایجاد سازوکاری برای ایجاد ساختار تعاملی قوی بین دانشگاه و دیگر مراکز و سازمان‌ها و نهادهای مرتبط؛
۷. بهبود نظام انگیزشی و رفاه استادان برای تشویق ایشان به تفکر عمیق در پدیده‌ها؛
۸. ترویج نگاه بلندمدت و اثربخش به عرصه علم؛
۹. تغییر از نگاه کمی‌گرایی به کیفی‌گرایی در نظام ارتقای استادان؛
۱۰. ایجاد فضای گفتگو و نقد عمومی در قالب اتاق‌های فکر و اندیشه‌ورزی دانشگاه توسط مدیران و رهبران؛
۱۱. ترغیب ریسک‌پذیری و آزاداندیشی در بین استادان به مثابه یک بعد فرهنگ‌سازمانی.

منابع

۱. ایمان، محمدتقی (۱۳۹۴). فلسفه روش تحقیق در علوم انسانی. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۲. پای‌بست، صمد، بابایی، محمد و قاسم نصری (۱۳۹۷). «چالش‌های نظریه‌پردازی در علوم سیاسی و الگوی مطلوب آن در ایران مدرن از نگاه نخبگان سیاسی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه خوارزمی.
۳. پورعزت، علی اصغر، رضایی، پریرسا و حمیدرضا یزدانی (۱۳۸۸). «بررسی موانع نظریه‌پردازی در قلمرو علوم اجتماعی». مدیریت بازرگانی، ۱(۲): ۴۷-۶۲.
https://jibm.ut.ac.ir/article_20323Doi:.html
۴. حسن زاده، محمد، رسولی، بهروز و المیرا کریمی (۱۴۰۰). «بازدارنده‌های فراسازمانی رشد ظرفیت پدیده نظریه‌پردازی در دانشگاه‌های ایران: موردکاوی دانشگاه تربیت مدرس». مطالعات کتابداری و علم اطلاعات ۱۳(۴).
 DOI:10.22055/slis.2019.30152.1625
۵. حسن زاده، محمد؛ رسولی، بهروز و المیرا کریمی (۱۳۹۹). «موانع رشد ظرفیت پدیده نظریه‌پردازی در ایران: موردکاوی دانشگاه تربیت مدرس». پژوهشنامه کتابداری و اطلاع رسانی، ۱۰(۲): ۳۵-۳۴.
 DOI:10.22067/riis.v0i0.71623
۶. دانایی فرد، حسن (۱۳۸۸). «روشن شناسی نظریه‌پردازی در مطالعات سازمان و مدیریت: پژوهشی تطبیقی». پژوهش‌های مدیریت در ایران ۱۳(۶۴): ۱۶۵-۱۹۱.
https://mri.modares.ac.ir/article_182/Doi:.html
۷. قنادی‌نژاد، فرزانه و غلامرضا حیدری (۱۳۹۷). «تبیین موانع و راهکارهای نظریه‌پردازی در علوم انسانی و اجتماعی (مطالعه موردی: اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز)». مجله رهیافت ۲۸(۷۱): ۱۹-۳۱.
https://rahyaft.nrisc.ac.ir/article_13668/Doi:.html
۸. محمودی، حمیدرضا، حسن‌زاده، محمد، و زندیان، فاطمه (۱۴۰۰). «مدل‌سازی موانع نظریه‌پردازی علم اطلاعات و دانش شناسی از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های ایران». بازیابی دانش و نظام‌های معنایی ۸(۲۷): ۸-۱.
https://jks.atu.ac.ir/article_12509/Doi:.html
۹. میرفردی، اصغر (۱۳۹۴). «چالش‌ها و فرصت‌های تولید علم و نظریه‌پردازی در حوزه علمی جامعه‌شناسی در ایران. سیاست‌های راهبردی و کلان ۳(۹): ۱-۲۰.
 SID. <https://sid.ir/paper/244245/fa>
10. Abend, G. (2008). The Meaning of 'Theory'. *Sociological Theory*, 26(2), 173-199.
11. Aguilar, O. G. (2021). Crowd modelling: aggregating non-expert views as a method for theorizing. *International Journal of Crowd Science*, 5(3), 239-256. Doi://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ijcs-04-2021-0015/full/html.
12. Braun, V., & Clarke, V. (2008). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
13. Brodie, R. J., & Peters, L. D. (2020). New directions for service research: refreshing the process of theorizing to increase contribution. *Journal of Services Marketing*, 34(3), 415-428. doi.org/10.1108/jsm-01-2019-0048.
14. Cornelissen, J., Hollerer, M. A., & Seidl, D. (2021). What theory is and can be: Forms of theorizing in organizational scholarship. *Organization Theory*, 2(3), 300-328. doi.org/10.1177/26317877211020328.
15. Danaeefard, H. (2009). Methodology of Theory Building in Organization and Management Studies: A Comparative Research. *Management Research in Iran*, 13(64), 165-191 [in Persian]

16. Ghanādi'nezhād, F., & Heidari, G. (2018). Explaining the obstacles and solutions to theorizing in the humanities and social sciences (Case study: faculty members of Shahid Chamran University of Ahvaz). *Rahyaf*, 28(71), 19-31[in Persian]
17. Gioia, D. A., & Pitre, E. (1990). Multiparadigm perspectives on theory building. *The Academy of Management Review*, 15(4), 584–602. doi.org/10.5465/amr.1990.4310758.
18. Hersij, H.(2011). Barriers to Theory, Methodology, Science Production; Barriers and Solutions [Interview] (October 2011).
19. Holt, G. D., Goulding, J. & Akintoye, A. (2016) Enablers, challenges and relationships between research impact and theory generation. *Engineering, Construction and Architectural Management*, 23 (1),20-39. doi.org/10.1108/ECAM-12-2014-0161.
20. Īmān, M.T. (2015). *Philosophy of Human Research Methods*, Research Institute of Hawzah and University. Tehran & Qom [in Persian]
21. Jaccard, J., & Jacoby, J. (2010). Theory construction and model-building skills: A practical guide for social scientists. *The Guilford Press*
22. Llewelyn, S. (2003). What counts as “theory” in qualitative management and accounting research? Introducing five levels of theorizing. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 16(4), 662-708. doi.org/10.1108/09513570310492344.
23. Lynham, S.A. (2000). Theory building in the human resource development profession. *Human Resource Development Quarterly*, 11 (2), 159-178. [doi.org/10.1002/1532-1096\(200022\)11:2%3C159::AID-HRDQ5%3E3.0.CO;2-E](https://doi.org/10.1002/1532-1096(200022)11:2%3C159::AID-HRDQ5%3E3.0.CO;2-E).
24. Mahmoūdi, H., Hassanzadeh, M., & Zandiān, F. (1400). Modeling the obstacles to theorizing information science and epistemology from the perspective of faculty members of Iranian universities. *Knowledge Retrieval and Semantic Systems*, 8(27), 1-8 [in persian]
25. Mahmūdi, H., Hassanzādeh, M., & Zandiān, F. (2019). Investigating the obstacles to theorizing information science and epistemology from the perspective of faculty members of Iranian universities. *Danesheshani*, 12(46), 79-93 [in persian]
26. Noorden, R.V. (2010). A Profusion of Measures. *Nature*, 465 (7300), 864-866. [Doi..nature.com/articles/465864a](https://doi.org/10.1038/465864a)
27. Paybast, S.; Babaei, M.; Nasri, Q. (2018). Challenges of theorizing in political science and its desirable model in modern Iran from the perspective of political elites. Master's thesis, Kharazmi University, Tehran [in Persian]
28. Pour'ezat A. A., Rezāei P., & Yazdāni H.R.. (2009). Investigating the obstacles to theory building in the realm of social sciences. *Business Management*, 1(2), 47-62[in Persian]
29. Šilenskyte, A. & Smale, A. (2021) Multilevel theorizing in international business: the case of research on strategy implementation in MNCs. *Critical perspectives on international business*, 17(4), 502-521. [doi:10.1108/cpoib-08-2019-0060](https://doi.org/10.1108/cpoib-08-2019-0060).
30. Van de Ven, A. H. (1989). Nothing is quite so practical as a good theory. *Academy of management Review*, 14(4), 486-489. [doi://journals.aom.org/doi/10.5465/amr.1989.4308370](https://doi.org/10.5465/amr.1989.4308370).
31. Wenzel, M., & Koch, J. (2018). From entity to process: toward more process-based theorizing in the field of organizational change. *Journal of Accounting & Organizational Change*, 14(1), 80-98. [doi.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jaoc-11-2016-0064/full/html](https://doi.org/10.1108/jaoc-11-2016-0064/full/html).